

Lausunto Eduskunnan sosiaali- ja terveysvaliokunnalle / Nuorten Ystävät ry

Asia: HE 109/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Aika: maanantai 10.11.2025 klo 10.00

Lausunto koskee hallituksen esitystä eduskunnalle laiksi kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta. Esityksen tarkoituksena on keventää aktivointisuunnitteluun ja kuntouttavaan työtoimintaan ohjaamiseen liittyviä hallinnollisia tehtäviä. Lausunnon tarkoituksena on arvioida esityksen vaikutuksia työttömien työnhakijoiden palveluihin ja tuoda esiin keskeiset riskit ja kehittämistarpeet.

Esityksen tavoitteet ovat perusteltuja hallinnon keventämisen, päällekkäisyyksien purkamisen ja resurssien turvaamisen näkökulmasta. On kuitenkin tärkeää varmistaa, ettei muutoksen myötä synny työnhakijaryhmiä, jotka jäävät vaille tarkoituksenmukaista ja oikea-aikaista palvelua (tässä kuntouttavaa työtoimintaa).

Keskeiset huomiot ja riskit

Työttömyysetuudella olevat henkilöt, joilla on työ- ja toimintakyvyn haasteita, mutta eivät täytä TYM-lain mukaisia monialaisen palvelutarpeen arvioinnin kriteerejä, voivat jäädä ilman kuntouttavaa työtoimintaa. Tosiasiallinen riski on, että työkyvyn ongelmia ei tunnisteta riittävästi, jolloin palvelutarpeen arviointi ei käynnisty. Usein vasta kuntouttavassa työtoiminnassa pystytään havaitsemaan palvelutarpeen arvioinnin kannalta oleellisia asioita.

Uusi toimintamalli lisää TE-asiantuntijoiden vastuuta työ- ja toimintakyvyn puutteiden tunnistamisessa. Tämä edellyttää riittävää osaamista ja koulutusta sekä tiivistä asiakaskontaktia, jotta palvelutarpeen arviointi käynnistyy oikea-aikaisesti. Parhaimmillaan työttömyysetuudella olevien osalta muutos voi nopeuttaa kuntouttavaan työtoimintaan pääsyä, jos monialainen palvelutarpeen arviointi ja työllistymissuunnitelma laaditaan viivytyksettä. Muutos kuitenkin lisää harkinnanvaraisuutta ja voi luoda erilaisia käytäntöjä, jotka asettavat samassa tilanteessa olevat työttömyysetuudella olevat asiakkaan eriarvoiseen asemaan.

Työttömyyden pitkittyminen toimii usein indikaattorina työ- ja toimintakyvyn haasteille. Näin ollen työttömyyden kestoon perustuva palvelutarpeen arviointi on tietyltä osin perusteltua siinä

tapauksessa, että työ- ja toimintakyvyn haasteita ei olla muutoin tunnistettu.

Asiakkaiden, joiden haasteet eivät ole selkeästi monialaisia, pääsy tarkoituksenmukaisiin palveluihin voi pitkittyä, mikä heikentää työllistymismahdollisuuksia ja lisää syrjäytymisriskiä, luoden näin kustannusten kasvua.

Vaarana on myös, ettei viranomaistyön määrä vähene ennakoidusti, jos epäselvissä tapauksissa asiakas ohjataan helpommin monialaisen palvelutarpeen arviointiin.

Toimeentulotukea saavien osalta aktivointiehto säilyy, mikä turvaa heidän pääsyä palveluihin.

Suosituks

Koulutus ja ohjeistus TE-asiantuntijoille: Työkyvyn arvioinnin ja palvelutarpeen tunnistamisen osaamista on vahvistettava ja lisäksi on luotava toimintaa ohjaava selkeä ohjeistus. Huomiota tulisi kiinnittää myös te-asiantuntijoiden pätevyysvaatimuksiin siten, että tehtävään vaadittava koulutustausta antaa riittävät edellytykset asiakkaan työ- ja toimintakyvyn arviointiin.

Seuranta ja arviointi: Lakimuutoksen vaikutuksia kuntouttavan työtoiminnan asiakasmääriin ja palvelujen saavutettavuuteen tulee seurata systemaattisesti.

Varajärjestelyt: Kehitettävä mekanismeja, joilla varmistetaan palveluun pääsy myös niille, jotka eivät täytä TYM-lain monialaisuuden kriteerejä, mutta joilla on selkeä palvelutarve, johon ei voida vastata työllistymistä edistävillä keveämmillä ohjaukseen ja konsultaatioon perustuvilla palveluilla.

Johtopäätös

Esityksen toimeenpanossa on varmistettava, ettei synny väliinputoajaryhmiä. TE-asiantuntijoiden osaamisen vahvistaminen ja palvelutarpeen tunnistamisen prosessien kehittäminen ovat kriittisiä onnistumisen edellytyksiä.

Lausunnon laatijat

Kati Pajunen, palvelupäällikkö, Nuorten Ystävät ry

Taija Hirvonen, projektipäällikkö, Nuorten Ystävät ry